

СЕМІОТИЧНА КОНЦЕПЦІЯ МОВИ

SEMIOTIC CONCEPT OF LANGUAGE

Іващенко Марія, гр. СП-61

Харкевич Кароліна, гр. СП-61

Ключові слова: семіотика, знакова система, мова, символ, синтаксис, прагматика, семантика.

Key words: semiotics, sign system, language, symbol, syntax, pragmatics, semantics.

Основи семіотичної концепції були започатковані ще за часів античної та середньовічної філософії. Основоположні принципи семіотики у XIX ст. сформулював швейцарський лінгвіст Фердинан де Соссюра, який писав: "Мова є система знаків, що виражають ідеї, а тому її можна порівняти з письмом, з азбукою для глухонімих, з символічними обрядами, з формами ввічливості, з воєнними сигналами. Можна, таким чином, мислити собі науку, яка вивчає життя знаків у житті суспільства. Ми назвали б її семіологія" [4]. Вже у XX ст. семіотика набула лінгвістичного ухилу впливу.

Семантична система мови, за спостереженнями М. Шелякіна [1], становить інформаційну модель того чи іншого антропоцентристського відображення, виміру та інтерпретації об'єктивного й суб'єктивного світу, яка різниться від мови до мови залежно від життєвих обставин та культурно зумовленої концептуалізації дійсності носіями конкретної мови. У цьому контексті слушною видається думка представника феноменологічно орієнтованих студій О. Лосєва [2], який зазначав, що мовний знак перебуває посередині між суб'єктивним мисленням та об'єктивною дійсністю і фактично є оригінальним та вільним буттям, яке не зводиться до сліпої, глухої, ніяк не осмисленої об'єктивної дійсності.

Така постановка проблеми зумовлює актуальність дослідження сутності мовного знака у плані позначення ним об'єктів не лише реального, а й уявного (віртуального) світу, що з огляду на сучасний інформаційно-комунікаційний мережевий простір сприймається мовцями як цілком реальний і самодостатній.

Семіотика вивчає мову як знакову систему за допомогою трьох складових частин: семантики, синтаксису та прагматики.

Семантика досліджує значення слів, мовних виразів та аналізує мову за допомогою означення.

Синтаксис вивчає розміщення мовних знаків та граматичну будову словосполучень і речень.

Прагматика вивчає методи використання мови як знакової системи на практиці.

Мова всеосяжний засіб не тільки передачі і збереження інформації, але й народження і оформлення думки, емоційно-психічних відношень і актів волевиявлення. Мова створюється поступово і розвивається в процесі функціонування [3]:

1. знак мови здатний вступати в лінійні відношення в складі більш складного знака;
2. мовний знак міняється в часі в силу змін умов його застосування;
3. один знак мови обов'язково зв'язаний або співвідноситься з іншими;
4. знакова система мови зрощена з системою свідомості і через неї зв'язана і співвідноситься з чистотою соціального життя людей;
5. мовні знаки функціонують і розвиваються в межах своєї системи і під тиском у системі свідомості і соціального життя людей.

Мова володіє різними одиницями і в цьому відрізняється від інших знакових систем.

Класифікація мовних одиниць враховує їх різну знакову природу (сигналу і знака), їх призначення (структурні і комунікативні знаки).

Термін «знак» розуміється в широкому сенсі як деякий об'єкт (взагалі кажучи, довільної природи), якому за певних умов (створюючих в сукупності знакову ситуацію) зіставлено деяке значення, що може бути конкретним фізичним предметом (явищем, процесом, ситуацією) або абстрактним поняттям.

Процес функціонування знаків позначається терміном "семіозис". Він означає інтерпретацію знаків і позначає сам процес інтерпретації знака у

відношенні "предмет - знак - інтерпретація", внаслідок чого виникає феномен народження смислу та значення знаку.

Одиниці, які виражають структурну системність знака, є *мовними сигналами і напівзнаками*.

Сигнальні знаки – фонеми. З комунікативної точки зору морфеми – сигнальні знаки і структурні. Основний знак мови – слово. Воно здатне входити в модель речення і в склад висловлювання. 1) як мовний знак володіє і власним значенням; 2) слово як знак структурно і соціально мотивоване. Наявність слів і речень як основних знаків мови доказує, що в мові важливу роль відіграє семантика [3].

Знакова теорія не є єдиною і охоплює не всі суттєві властивості мови як найважливішого засобу спілкування, вираження думки і передачі інформації. Ототожнення знаків і мовних одиниць спричиняє підміну питання про природу мови і її одиничної проблеми методики аналізу мови і мовних одиниць. Лінгвосеміотичне вчення підкреслює специфіку мовних одиниць, їх знаковий і незнаковий характер, а також спрямування основного знака мови – слова – на світ речей і понять.

Семіотична концепція мови як знакової системи покладена в основу сучасних логіко-семантичних і прагматичних концепцій мови.

В останні роки у зв'язку із бурхливим розвитком моделювання природної мови і появою різних типів штучних мов (інформаційних, інформаційно-логічних, мов програмування тощо) розширився і об'єкт лінгвосеміотики.

References: the article reveals the main aspects of the language as a sign system. A semiotic examines signs and language as a sign system in three aspects - semantic, syntactic, pragmatic. The main object of semiotic research is a sign. Each sign has its own definition - it is its meaning, and the designation is its substantive meaning. The semiotic concept of language as a sign system is the basis of modern logical-semantic and pragmatic concepts of language.

Список використаних джерел:

1. Шелякін М. А. Мова і людина: до проблеми вмотивованості мовної системи: навч. посібник / Михайло Олексійович Шелякін. - Москва: Флинта: Наука, 2005. - 296 с.
2. Лосєв А. Ф. Про нескінченної смислової валентності мовного знака / А.Ф. Лосєв // Вісн. АН СРСР. Сер. література і мова. - Москва: Наука, 1977. - С. 114-125.
3. Еко У. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів / Умберто Еко. – Львів : Літопис, 2004. – 383 с.
4. Ермоленко С.С. Насколько иконичны иконические знаки? / С.С. Ермоленко // Мова і культура. Т.І. Філософія мови і культури. Культурологічний компонент мови. – 2000. – Вып. 2. – С. 231–238.